БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 231 (8451) | 1957 оной сентябриин 29, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

ТАРЯА ХУРЯАЛГА, ГҮРЭНДЭ ТУШААЛГЫЕ ҮДЭР ҺҮНИГҮЙ ЯБУУЛАЯ! ЭНЭ ХЭРЭГТЭ БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЭЭ!

Агууехэ Октябриин хүндэлэлдэ

Хаанта хархис засагые хамха зада сохижо, хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи шэнэ үе сагай—социалистическэ байгуулалтын эхи табиһан Агууехэ Октябриин алдарта 40 жэлэй ой улам ойртожо байна.

Бүхы совет арад, тэрэ тоодо манай Бурят-Монголой ажалшад, тэмсэл ба илалтануудайнгаа түүхэтэ замые омогтой урматайгаар шэнжэлэн, коммунизмын түлөө саашанхи тэмсэлдэә бэеэ зэһэн бэлдэжэ, зориг дээрээ зориг, хүсэн дээрээ хүсэ нэмэн, дабшана. Энэнэй ушар удхань ойлгостой, иимэ байхань зайлашагүй. Манай ороной нютаг нуга, булан тохой бүхэнийе абаад харабал, һүүлэй 30—40 жэлэй туршада али тухай баян дэлгэр, ямар болбосон гоё, яаһан жаргалтай һайхан болоо гээшэб! Ямар ехэ юумэн бүтээгдээб! Эдэ бүгэдэмнай — Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн ударидалгын аша үрэ, Совет засагай олгоһон эрхэ сүлөөгэй аша үрэ мүн.

Октябриин социалистическэ революциин дүшэдэхи ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мүрысөөн хамаг зониие — хүдэлмэришэн гү, али инженер, колхозник гү, али түмэрзамша; уранзохёолшо гү, али барилгашаниие хабаадуулан үдэрһөө үдэртэ үргэдэн, габьяа түгэс баатаршалгануудые гаргуулжа, гайхамшаг илалга амжалтануудые үүсхэжэ байна. Манай промышленность болон транспортын предприятинууд 8 һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, жэлэйнгээ даабари үлүүлхын түлөө шармайн оролдожо, үндэр ехэ бүтээсэтэй, үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эдэнэй дундаһаа ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд, Галуута Нуурай нүүрһэшэд, Улан-Удын шэлэй заводойхид, олохон леспромхозуудай модошод түрүүлжэ ябанхай.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ ехэ баярай үдэрые эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаха хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэжэ эрмэлзэнэ, хамаг бүхы хабаяа гаргана. Мүнөө жэлэй найман һарын дүүргэлтые 1956 оной энэл үеынхитэй жэшэбэл, һүнэй талаар 39 процент, мяханай—37 процент, нооһоной—26 процент дээшэлһэн байна. Колхозууд, совхозуудынай гүрэндэ һү, нооһо тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Үнгэрһэн 8 һарын дүнгүүдһээ харахада, Сэлэнгын аймагай 13 һаалишад томо үүлтэрэй үнеэн бүриин 2307-һоо 3121 литр хүрэтэр, А. П. Панькова (Бичура), Т. Рахматулина (Кяхта), Ф. С. Казазаева (Тарбагатай), Л. А. Петрова (Прибайкальска аймаг), Ц-Х. Доржиева (Яруна), Ц. Доржиева (Хори), В. Бальжинимаева (Хэжэнгэ) болон бусад олон һаалишад нютагай юрын үнеэн бүриһөө 2260 литр хүрэтэр һү һаагаад, ноябриин 7 болотор үшөө хэдэн зуугаад литр һү һаахаар зоригжонхой.

Мүнөө колхознигууд механизаторнууд, совхозуудай хүдэлмэришэд адууһа малдаа үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ, ургасаяа хаһа саг соонь хуряаха, гүрэндэ тушааха ба худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ, үрэһэ хүрэнгэеэ хааха зорилго табяад, «унаһан малгайгаа абангүй», үдэр һүниие мэдэнгүй хүдэлжэ байна.

Олохон түрүү колхозууд гүрэндэ таряа тушааха даабаряа сентябриин тэн багаар дүүргээд, түсэбһөө гадуур тушаажа үргэлжэлһөөр. Тэрэ тоодо Тарбагатайн аймагай «Рассвет» колхоз 8100 центнер таряа тушаажа, даабаряа дүүргээд, ноябриин 7 болотор үшөө 41 мянган пүүд ороохо гүрэндөө худалдахабди гэнхэй. Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүүлжэ, 80 гаран мянган пүүд, тэрэ тоодо түсэбһөө гадуур 30 мянган пүүд эрхим сортын таряа тушаагаа. Мүнөө Тарбагатайн, Түнхэнэй, Хориин аймагууд бүхы дээрээ таряа бэлэдхэхэ даабаряа дүүргээд, түсэбһөө гадуур тушаажа байна. Ургаса хуряалга, таряа тушаалгаяа дүүргүүтэй байһан колхозууд олон.

Мүн баһа наука, литература болон искусствын хүдэлмэрилэгшэд арад нийтын энэ һайндэрэй бэлэдхэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, ехэ юумэ хэжэ байнхай.

«Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин дүшэн жэлэй (1917—1957) ойдо» зорюулжа КПСС-эй ЦК-гэй Пропаганда болон агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай тунхаглаһан тезисүүдые манай республикын ажалшад ехээр һонирхон уншажа, зүбшэн хэлсэжэ, амжалтануудаа арьбадхаха шэнэ арга боломжонуудые элирүүлжэ байнад.

Арадай ажахын ба культурна байгуулалтын хараа түсэбүүдые колхоз, совхоз, МТС, аймаг болон бүхы республикаараа болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэжэ, коммунистическэ общество байгуулгые улам түргэдхэлсэхэ хүсэтэ алхам хэхэ гээшэ хүн бүхэнэй хубитаяа оруулха ёһотой хүндэтэ хэрэг болоно.

Ажал хүдэлмэридэхи дутуу дундануудаа сүм усадхан, абаһан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, Агууехэ Октябриин дүшэдэхи ойе арюун һайханаар угтая!

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Адыгейскэ автономно областиие Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Адыгей арадай һайн дураараа Росситай нэгэдэһээр 400 жэлэй ойе тэмдэглэжэ, ажахын болон культурна байгуулалтадаа Адыгейскэ автономно областиин амжалтануудые туйлаһые хараадаа абажа, Адыгейскэ автономно областиие Ленинэй орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной сентябриин 27.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Карачаево-Черкесскэ автономно областиие Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Карачаево-Черкес арадай һайн дураараа Росситай нэгэдэһээр 400 жэлэй ойе тэмдэглэжэ, ажахын болон культурна байгуулалтадаа Карачаево-Черкесскэ автономно областиин амжалтануудые туйлаһые хараадаа абажа, Карачаево-Черкесскэ автономно областиие Ленинэй орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной сентябриин 27.

Шамдахаар саг болоо

Кударын аймагай Хамнигадайн МТС-эй харьяата колхозууд таряагаа хуряажа ороһоор һара шахуу болоо. Теэд, бэлэдхэл муутайгаар эхилһэн дээрэһээ олонхи колхозуудын энэ хүдэлмэри тэсэшэгүйгөөр удаарууулна.

Тариалан ехэтэй Ранжуровай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель (түрүүлэгшэнь нүхэр Соковиков, партийна эхин организациинь секретарь нүхэр Якимов) аймаг соогоо томохон колхозуудай нэгэн юм. Комплексно 4 бригадын ороһото культурануудай талмайнь 3351 гектар болоно. Механизаторнуудай, колхознигуудай оролдолгын ашаар тарияаниинь яһала һайнаар ургаа. Хоёрдохи, гурбадахи комплексно бригадануудай поли дээрэһээ дунда жэшээгээр гектар бүриһөө 11—12 центнер ургаса абтана.

Түсэбэй ёһоор энэ колхоз 6000 центнер таряа гүрэндэ тушааха байгаа. Сентябриин 17-ной мэдээгээр, 2700 центнер таряа тушаагаа гэхэ гү, али түсэбөө 45 процент дүүргээ. 1300 гектар таряан үшөө хадагдаадүй, ургажа байһаар.

Колхозой центр Шарагал тосхонһоо хойшоо хоёрдохи комплексно бригадын таряалан нэмжынэ. Эндэ Хамнигадайн МТС-эй тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Ф. Н. Богданов) хүдэлдэг. МТС-эй машина техникэ тон муугаар ашаглагдана. Жэшээлхэдэ, сентябриин 15—16—17-ной үдэрнүүдтэ гурбан комбайн метршье мүр гаргаагүй. Юундэб гэхэдэ, «лафетнэ жаткаар хадагдаһан ваалнууд нойтон байгаад, колхозой хүтэлбэрилэгшэд тэрээниие суглуулха зүбшөөл үгэнэгүй» гэжэ бригадир нүхэр Богданов мэдүүлнэ. Тиигэжэ комбайнуудай һаатадаг байхадань, зарим полинуудта һайса эдеэшэһэн таряан айража захалаа. Ядахын сагта эдэ участогуудай таряае сэхэ хадажашье болохоор байгаа.

Тоог дээрэ хоёр мянга шахуу центнер таряан обоолоотой хэбтэһээр. Таряа сэбэрлэдэг машина дутамаг байна.

Эндэхи тракторна бригадын механизаторнууд комбайнаар сэхэ хадахадаа таряа ехээр гээнэ. Полевой станда дүтэхэнэ 150 гектар шэнэнисын поли дээрэ дүрбэлжэн метр бүхэнэй 15—20 залаа гээгдэһэн байба. Энэ полиие комбайнернууд А. И. Хлебников, В. С. Максимов гэгшэд хуряаһан байна. Колхозой агроном нүхэр М. Соковикова хуряалгын шанарые шалгадаггүй, бригаданuудта хаа яа ябадаг. Тиигээд эдэ мэтын дутагдалнуудые обёоронгүй үнгэрнэ.

Сагаан-Шулуутайдахи гурбадахи комплексно бригадын хүтэлбэрилэгшэд (бригадирынь нүхэр Лумбунцыренов) «таряамнай ногоон» гэһэн шалтагаан дурдаад, сентябриин 5 хүрэтэр хуряажа захалаагүй байгаа. Тоог дээрэнь нэгэшье грамм таряан ороогүй. Эндэ хүдэлдэг комбайнууд эбдэржэ урагшаа ябанагүй. Жэшээлхэдэ, сентябриин 17-ной үдэр нүхэр Лумбунцыреновэй лафетнэ жатка эбдэржэ, бүхэли үдэртөө миин байгаа. Иимэ ушарнууд олон үзэгдэнэ.

Зарим бригадануудай лафетнэ жатканууд, комбайнууд һүниндөө хүдэлнэгүй. Жэшээнь, Нарин Хүнды гэжэ газарта хүдэлдэг тракторна бригададахи (бригадирынь нүхэр Шангин) таряа хуряалгын машинанууд бултадаа һүниин халаанда хүдэлнэгүй. Тоог дээрэншье һүниндөө ажал хэгдэнэгүй. Хоёр комбайнинь хоёр үдэрэй туршада юушье хээгүй.

Хамнигадайн МТС-эй харьяата колхозуудта таряа хуряалга юундэ иитэрээ унжагайрнаб гэхэдэ, олонхи колхозой хүтэлбэрилэгшэд амяарлан хуряалгые хаһа саг соонь захалаагүй. Энэ түрүү аргые нёдондонойхидоол адляар тоонгүй байһаар, таряа хуряалгадаа хожомдожо ороо. Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэнь нүхэр С. А. Ильин) амяарлан хуряалга хэхэгүй гэжэ һэдэһэн байгаа. Энэ колхоз түсэбэй ёһоор 2000 центнер таряа гүрэндэ тушааха ёһотой байгаад, сентябриин 18-най мэдээгээр оройдоо 600 центнер тушаагаа. Таряа зөөхэ машинануудай дутамаг дээрэһээ Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлдэг комбайнууд һаатажа, урагшаа ябанагүй. Комбайнуудһаа таряа зөөлгэ илангаяа муугаар эмхидхэгдээ.

Таряа хуряалгын үедэ таряанай тоогууд дээрэ политическэ эмхидхэлшэдые томилхо гэһэн шиидхэбэри партиин Кударын айком гаргаһан юм. Теэд Ранжуровай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудай тоогууд дээрэ тиимэ нэгэшье хүн харагданагүй.

Хээрэ газаа хүдэлжэ байһан механизаторнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һуулаар ябуулагдана. Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд шалгагданагүй. Агитаторнууд томилогдоошье һаа, нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулнагүй. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци (секретарь нүхэр Якимов), Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Банеев) ажал хүдэлмэреэ һайжаруулжа, колхознигуудайнгаа дунда ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхаар болоо. Партиин Кударын айкомой Хамнигадайн МТС-эй зонодохи инструкторнуудай группа партийна организацинуудта тодорхой туһаламжа үзүүлжэ, дутагдалнуудыень усадхаха зэргэтэй.

Д. Болхоев, манай корр.

Мэлэхэйн алхамаар

Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ баян ургасатай таряан эдеэшэжэ жэгдэрһээр үнинэй. Энэ таряае гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа, гүрэнтэеэ тоосожо, сэбэр үрэһэ хааха уялгаяа түргэн саг соо дүүргэхэ хэрэг колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зайлашагүй уялга байгаа бшуу.

Теэд таряа хуряалгын эхилһэнһээ хойшо энэ колхозой ажал хүдэлмэриие хараад үзэхэдэ тон бирагүй байна. Колхоз хамта дээрээ 970 гектар таряагаа арбаад хоног соо хуряаха гэһэн түсэбтэй байгаа. Энэнь бодото дээрээ буруу һүрөө.

Аяар августын 15-да ургасаяа амяарлан хуряажа эхилһэн аад, һүүлэй мэдээгээр оройдоол 400 гектарай таряан хадагдажа, 200-гаад гектарынь суглуулан сохигдоод байха юм. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд «шиигтэй нойтон байна, хатанагүй, бороо ороод гай татана» гэһэн шалтат барьяад лэ һанаа амар ябажа байна.

Тиин һүүлэй 10 хоног соо нэгэшье бороо ороогүй юм. Комбайнаар сэхэ хуряалгые сентябриин 8-да эхилээд, хоёр үдэр соо 4 комбайн оройдоол 90 гектар хадаа һэн. Саашадаашье иимэшүүгээр лэ ябажа байһаар. Гэхэтэй хамта, эрхим комбайнер Ендон Будажапов «С-6» комбайнаар үдэрэйнгөө түсэбые ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ нүхэрһөө бэшэ комбайнернуудын жэшээ абажа, ажалаа шангадхахаяа яана гээшэб?

Гадна, хуряалгын түрүүшын үдэрһөө зернопультаяа табяагүй дээрэһээнь, мүнөө тоог дээрэнь нилээдгүй ехэ ороһон обоолоотой гутажа, халажа хэбтэнэ. Бии байгаа зернопультаяа гансал үдэрынь хүдэлгөөд, һүниндөө зогсоодог юм. Юундэ һүнинь хүдэлнэгүйбтa гэхэдэ «электрын гэрэл оруулаагүй байгаабди» гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд шалтаг бэдэрдэг. Эдэ бүгэдэһөө боложо, тус колхоз гүрэндөө 1200 центнер таряа тушааха байһан аад, мүнөө болотор тэрэнээ хахадлаашьегүй. Тарянайнь тоог дээрэ ороохо хатааха машина байхагүй. Гансал түлеэгээр халадаг нэгэ пеэшэнтэй, теэд тэрэншье 4—5 часай турша соо оройдоол 1—2 центнер ороохо хатаажа үрьдидэг. Таряа сэбэрлэхэ нэгэ веялкэтэй. Энээндэнь гурба—дүрбэн хүнэй хүдэлмэрилжэ байхадань нэгэ «Беларусь» трактор хажуудань миин зогсожо байдаг. Чесаныын МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд таряанай тоог дээрэхи хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа биратай юумэ хээгүй байна.

Иигэжэ байбал энэ колхоз гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө хэзээ дүүргэхэ гээшэб?

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Очиржапов һанаа амархан байдалаа орхижо, таряа хуряалгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ уялгатай.

О. Шаразаргын.

ХАРТААБХАЯА ТҮРГЭНӨӨР МАЛТАЖА АБАХА ХЭРЭГТЭЙ

Мүнөө Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудта хартаабха малталга түлэг дундаа ябажа байна. Колхознигуудһаа гадна, һургуулиин үхибүүд багшанартаяа хамта, аймагай центрын ба хүдөөгэй эмхи зургаануудай, эмхинүүдэй албахаагшад, Улан-Удэ городһоо туһалхаяа ерэгшэд энэ шухала хүдэлмэридэ хабаадалсажа байнхай.

Энэ жэлдэ «Победа» колхоз хартаабхаяа саг болзортонь, эмхитэйгээр малтажа захалаа. Тус колхозой хартаабхын полинууд дээрэ үдэр бүри 300-гаад хүн хүдэлнэ. Хартаабха малтагшадай дунда мүрысөөн эмхидхэгдээ. Зарим түрүүшүүл, жэшээлхэдэ, нүхэр Сапожников үдэртөө 1,5—2 нормо һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Мүн тэрэшэлэн хартаабха малтагшад Сажин, Варфоломеев болон бусад үдэрэйнгөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Эндэ мүнөө хартаабха малталга дүүрүүтэй байна. 94 гектарай 90-дынь малтагдаа.

Урда жэлнүүдтэ колхоз хартаабха муугаар хадагалдаг дээрэһээ хэдэн зуун пүүдээр гутаадаг байһан юм. Тэрэ алдуугаа дабтаахагүйн тулада мүнөө жэл колхоз хартаабха хадагалха газарнуудаа һайнаар һэльбэн заһабарилаа.

Үрэһэнэй хартаабха наринаар илгагдажа хатаагдаад, хадагалагдана.

Мүн тэрэшэлэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха малталга яһала эмхитэйгээр ябажа байдаг. Энэ колхоз аймаг соогоо түрүүлэн хартаабхаяа малтажа захалаа һэн. Мүнөө 95 гектарай 70 гараниинь малтагдаад байна. Хартаабха малталгада үдэр бүри 250-яад хүн гарана. Колхоз гүрэндэ хартаабха тушаажа захалаа.

Тиибэшье, аймаг дотор бүхыдөө хартаабха малталга хангалтагүйгөөр ябажа байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, Булганинай нэрэмжэтэ, «Путь Ленина» болон бусад хэдэн колхозууд хартаабхаяа һая һаял малтажа захалаа.

Механизмуудай муугаар хэрэглэгдэжэ байһан тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Хартаабха малтаха машинанууд оройдоошье хэрэглэгдэнгүй, колхоз бүхэндэ хартаабха гараар малтагдана. Гашейн МТС Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха малтаха хоёр машина эльгээһэн юм. Теэд тэдэнь эбдэрхэй байжа, 3—4 үдэр соо хүдэлнэгүй. Мүн энэ МТС-эй хартаабха малтаха нэгэ машина «Гигант» колхоздо эльгээгдээд, 6—7 хоног соо оройдоо гектар үлүүтэйхэн газарай ургаса хуряагаа. Энэ машина ехэнхи сагаа миин хэбтүүлэгдэжэ байдаг. МТС-эйхид тус машинадаа залуу механизаторые табяад, тэрээндээ туһалнагүй. Колхоз 105 гектар хартаабха тариһан юм. Энэ ехэ газарай хартаабхые гараар малтажа хэзээ дууһаха гээшэб? Колхозой дүрбэдэхи комплексно бригадада гектар бүриһөө дунда зэргээр 90—100 центнер ургаса хуряагдахаар. Теэд һүүлэй үедэ бороо ехээр орожо, газарынь хатуу болошоо. Иимэ газарай хартаабхые одоол механизмаар хуряаха хэрэгтэй байгаа.

Оролдожо ургуулһан хартаабхаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр, дууһан хуряажа абаха хэрэгтэй. Гэтэр, зарим газарнуудта, жэшээлхэдэ, «Победа» колхозой 4-дэхи таряан ажалай бригадада хартаабхаяа шанар муутайгаар, гээлтэ хоролтотойгоор малтажа байһан баримтанууд үзэгдэнэ. Эндэ һургуулиин үхибүүд хүдэлөөд, хартаабхын бүхэли эшэнүүдые орхижо, нүхэн соонь олоор үлөөжэ малтаһан байна. Хартаабха үлөөнгүйгөөр, һайнаар малтаха тухайнь бригадир нүхэр Баландин үхибүүдтэ хэлэжэ үгөөгүй, хүдэлмэрииень шалгажа байгаагүй. Энэ ушарһаа хоёр дахин ажал гаргажа, үхибүүдэй малтаһан газарта үлэһэн хартаабхануудыень дахин малтаха хэрэгтэй болоно.

Түрүүшын саһан орожо, хүйтэн болоо. Хартаабхаяа түргэнөөр малтажа абаха хэрэгтэй.

М. Фалилеев.

Улан-Удын хүдөө ажахын техникумэй һурагшад Тарбагатайн аймагай «Памяти Ильича» колхоздо хартаабха малтажа байна. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые 150—200 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һурагшад хартаабха илгажа байна. **Д. Егоровой** фото.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Адыгей арадай Росситай нэгэдэһээр 400 жэлэй ойтой дашарамдуулан, промышленностиие, хүдөө ажахые, наука болон культурые хүгжөөлгэдэ областиин ажалшадай амжалтануудые туйлаһыень тэмдэглэн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Краснодарска хизаарай **Адыгейскэ автономно областиин** промышленностиин, хүдөө ажахын түрүүшүүлые, наука болон культурын хүдэлмэрилэгшэдые, партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско болон бусад эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые ордендууд болон медальнуудаар шагнаа. Бүхы дээрээ 294 хүн шагнагдаба.

Ленинэй орденоор—30 хүн, Ажалай Улаан Тугай орденоор—34 хүн, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор—61 хүн, «Ажалай шэн габьяагай түлөө» медаляар —84 хүн, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар—85 хүн шагнагдаа.

КПСС-эй ЦК-да Японой социалистическэ партиин делегацитай уулзалга болобо

Москва ерэһэн Японой социалистическэ партиин делегацитай уулзалга КПСС-эй ЦК-да сентябриин 27-до болоо.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүд А. И. Микоян болон М. А. Суслов, Президиумэй гэшүүндэ кандидат КПСС-эй ЦК-гэй секретарь П. Н. Поспелов, Японой социалистическэ партиин түлөөлэгшэнэр нүхэд Тэцу Катаяма, Тадатака Сата, Кацудзиро Нагаи, Сициро Мацумото; Иоици Ямато, Эйтаро Накаи; Юдзо Авайя болон Тисато Татэбаяси (делегациин секретарь) хөөрэлдөөндэ хабаадаһан байна. КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн, академик М. Б. Митин, КПСС-эй ЦК-гэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Д. П. Шевлягин болон В. В. Ковыженко хөөрэлдөөндэ байлсаа.

Үнэн зүрхэнэй, нүхэдэй ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн энэ хөөрэлдөөнэй үедэ делегациин һонирхоһон, мүн Советскэ Союзай арадуудай ажабайдалтай болон амжалтануудтайнь тэдэнэй саашадаа танилсаха тухай асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсэбэ.

(ТАСС).

Н. С. Хрущевтой г-жа Э. Рузвельт уулзаба

ЯЛТА, сентябриин 27. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь Н. С. Хрущевтой Советскэ Союз соогуур туристска аяншалгада ябажа байһан, Америкын нийтын ажал-ябуулагша, Америкын Холбоото Штадуудай президент байһанаа наһа бараһан Франклин Д. Рузвельтын һамган—госпожа Элеонора Рузвельт мүнөөдэр уулзаа.

Н. С. Хрущев Э. Рузвельт хоёр уулзаха зуураа тон сэхэ руунь һанаһанаа хөөрэлдэбэ.

В. И. ЛЕНИН—ОКТЯБРИИН ВОЖДЬ МҮН

Социализм байгуулха арюун дардам замые хүн түрэлтэндэ заажа үгэһэн Агуухэ Октябриин социалистическэ революцидал адли юумэн революцинуудай түүхэдэ байгаагүй юм. Коммунистическэ парти, В. И. Ленин түрүүтэй тэрэнэй Центральна Комитет Октябриин революциие үүсхэһэн, эмхидхэһэн байна.

В. И. Ленинэй энэ үедэхи революционно ажал-ябуулгые, бүхы ажал-ябуулгыень абаад үзэхэдэ, гүн гүнзэгы ухаан бодол ба хүдэлмэришэн ангиин революционно тэмсэлые хүтэлбэрилхэ политическэ ехэ дүй дүршэл хоёрые зохилдуулан холбоһон эрхим жэшээ болоно.

В. И. Ленин революциин холын хараае бусадһаа үлүү эли тодоор ойлгон мэдээд, революциие хүгжөөхэ имагта үнэн зүб зам хараалһан байха юм. Буржуазин засагые бута сохин унагааха, пролетариадай диктатура тогтоохо хүдэлөөнэй ябасые уридшалан хаража, олониитые алдуу эндүүгүйгөөр хүтэлжэ илалтада хүргэһэн багша Ленинэй гайхамшаг шадабаринь онсо ехэ хүсэтэйгөөр бэелээ һэн.

* * *

Октябриин зэбсэгтэ восстанида бэлдэһэн, тэрээниие хэһэн үе хадаа социалистическэ революциин эгээн орёо, эгээн харюусалгатай үенүүдэй нэгэн байгаа. Июльдэ болоһон хүдэлөөн революциин хүгжэлтэдэ хубилалта хэһэн юм. Зэбсэг хэрэглэнгүйгөөр революциин хүгжэхэ арга боломжо барагдаа бэлэй. Революцида эсэргүү этэгээдүүдэй зүгһөө хоролоігдон мүрдэгдэһэн дээрэһээ, Ленин бэеэ нюуха баатай болоһон байна. Партимнай шэнэ тактика тодорхойлон зохёохо хэрэгые тон шухалада тоолоһон юм. «Политическэ байдал тухай», «Лозунгнууд тушаа», мүн ондоошье статьянууд дотороо Ленин июлиин һүүлээрхи оршон байдалые партида эли тодоор ойлгуулан, шэнэ оршон байдалда социалистическэ революциин илалта туйлахын түлөө тэмсэлдээ партиин бэелүүлхэ зорилго ба тактикые найруулһан байна. Революциин түүхэтэ асуудалнууд илалта түгэс зэбсэгтэ восстаниин үндэһөөр лэ шиидхэгдэжэ болохо гэжэ Ленин заагаа һэн. Революциин хүгжэн дэбжэжэ байгаа шэнэ оршон байдалда зэбсэгтэ восстани хэгдэжэ болохо, энэ хэрэг бүхы хүгжэлтын ябасаһаа эшэ үндэһэтэй байна гэжэ партида, хүдэлмэришэн ангида Ленин тайлбарилаа бэлэй. Буржуази хүдэлмэришэн ангиин илаха байһанда партиин вождь хэлбэришэгүйгөөр этигэдэг байгаа.

Ленин нюуса байдалда байхадаа партиин Центральна Комитедэй гэшүүдтэй тон нягта холбоо барисаатай байһан, тэдэнээр дамжуулан партиин VI съездые хүтэлбэрилһэн юм. Тус съезд зэбсэгтэ восстани хэхэ хараа бодол баримталан, Ленинэй шэнэ тактикые шиидхэбэринүүд дотороо хүтэлбэри болгоо.

Зэбсэгтэ восстанинуудай үедэ бэелүүлэгдэхэ тактикын гол асуудалнуудые, тэрэнэй арга ба тодорхой формонуудые В. И. Ленин шадамар бэрхээр тодорхойлһон байгаа. Хүдэлмэришэн ангиие зэбсэглэхэ, сэрэгүүдые революциин талада элсүүлэн оруулха, восстаниин хүтэлбэрилхы органуудые бии болгохо, бүхы Росси доторхи революциин зэбсэгтэ хүсые сүм хамтадхаха нэгэниитэ түсэб зохёохо гэхэ мэтэ ба бусад асуудалнуудта Ленин гол анхаралаа хандуулһан байгаа.

Зэбсэгтэ восстани тухай Маркс, Энгельсын һургаалые В. И. Ленин тэрэ үеын байдалда тааруулан хүгжөөгөөд, хэдэ хэдэн шэнэ заабаринуудаар, тэрэ тоодо восстани хэхэ газар, саг ба зохистой ушар шалтагаан тухай, олониитые восстанида асарха арга тухай, тэрэнэй формо, восстани хэхэ органууд, тэрэнэй уряанууд тухай, восстаниие хүтэлбэрилхэ партиин үүргэ тухай заабаринуудаар баяжуулһан байна. Восстаниин амжалта хадаа олониитын, нэн түрүүндэ хүдэлмэришэн ангиин эдэбхи үүсхэлһээ, ушараа мэдэдэг ба эмхидэлтэй байһанһаа, ажалшадта нүлөөлдэг нүлөөнһөөнь бүхы дээрээ дулдыдаха юм гэжэ Ленин онсолон заадаг байгаа. Восстанида бэлдэхэ, тэрээниие толгойлхо шадабаритай марксистска партиин бии байһан ушар илалта түгэс восстани хэхэ гол шухала нүхэсэл болоно гэжэ Ленин тоолодог байба. Партигүй һаа, тэрэнэй нэгэдэл хангалтагүй һаа, «восстаниин түсэб хамтаараа зүбшэн хэлсэхын аргагүй, восстаниин урда тээхэнэ хэрэгтэй болохо хэмжээнүүдые абажа, тэдэнээ тон нюусаар байлгажа шадагдахагүй» гэжэ Ленин зааһан байна.

Зэбсэгтэ восстани гээшэ искусствын удхатай юм гэһэн Маркс, Энгельсын һанал бодолые бүри тодорхой болгожо, В. И. Ленин 1917 оной сентябрь—октябрьда иимэ заабари үгэһэн юм гэбэл:

а) восстани хэһэн хэбэртэй болоод болихогүй, харин тэрээниие эхилээл хадаа эсэстэнь хүргэхэ хэрэгтэй гэжэ батаар ойлгохо;

б) шиидхэхы газарта, шиидхэхы үедэнь хүсэнүүдээ булюу ехээр суглуулха. Тиигээгүй һаа, дайсан үлүү бэлэдхэлтэй ба эмхидэлтэй болоод, эсэргүүсэн бодогшодые үгы хэхэ байна;

в) восстани эхилээл һаа, яашагүй эрид шангаар, заатагүй добтолжо орохо хэрэгтэй. «Өөрыгөө хамгаалаад һуубал, зэбсэгтэ восстаниие хосоролдо оруулха болоно»;

г) сэрэгүүдэйнь таранги байһан үетэй тудалдуулан, дайсаниие гэнэдхээжэ, дээрэнь орохо хэрэгтэй;

д) хүсэнэйнгөө моральна булюу байлгые заатагүй дэмжэн, үдэр бүри, час бүри багаханшье һаа амжалта туйлаха хэрэгтэй.

Восстани хэхэ газараа зүбөөр тодорхойлон олохо асуудал угаа ехэ удхашанартай байгаа. Промышленна ехэ ехэ центрнүүд, түрүүшын ээлжээндэ түб хотонууд, засаг түрын түлөө хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй шиидхэгдэхэ газар болохо байна гэжэ Ленин тобшолол хэһэн юм. Хоёр түб хотын (Петроградай ба Москвагай) революционно хүсэнэй олонхинь улад зониие бэе тээшээ татаха, дайсаниие бута сохихо, засаг түрые ээлэн абаад, бүхөөр барижа яһала шадахал байха гэжэ Ленин 1917 оной сентябриин тэн багта заагаа бэлэй.

ЦК-да, ПК-да, МК-да сентябриин 12—14-нэй үдэр эльгээһэн бэшэг соогоо Ленин иигэжэ бэшэһэн юм: «Москвадашье, Питертэшье саг дары засаг түрые абабал (хэниинь түрүүлнэб хамаагүй; магад Москвашье эхилжэ болохо), бидэ **заатагүй, дамжаггүй** илахабди» (Зохёолнуудай 26-дахи том, 3-дахи нюур).

Москвагай удхашанарай хэды ехэшье һаань, дайсанда эсэргүү гол сохилтын Петроградһаа хэгдэхэ ёһотой байһаниин хүдэлөөнэй саашадаа хүгжэхэ тума улам эли болоо һэн. Восстаниин эхилхэһээ 16 хоног урид, октябриин 8-да (хуушанайхяар), «Севернэ областиин Соведүүдэй съездэдэ хабаадаһан большевик нүхэдтэ бэшэг» соогоо, восстани хэхэ шиидхэхы газарнай Петроград болохо ёһотой гэжэ Ленин зааһан юм.

Бүхы ороноо жагсаан бодхоохо гэһэн Ленинэй тактикань шиидхэхы добтолго хэхэ хэрэгтэ үргэн олон зониие эдэбхитэйгээр хабаадуулха, буржуазида эсэргүү тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ зүбөөр хубаарилан табиха, шадамараар хэрэглэхэ арга боломжо Коммунистическэ партида олгоо.

ЦК-гэй 1917 оной октябриин 10, 16-най түүхэтэ заседанинууд Октябриин зэбсэгтэ восстанида бэлдэхэ, бэелүүлхэ хэрэгтэ, пролетарска революциин илаха ябадалда угаа ехэ удхашанартай байгаа. Тэдэ заседанинууд Ленинэй хүтэлбэреэр үнгэрһэн юм.

Октябриин 10-да ЦК-гэй заседаниин болохоһоо урдахана, Ленин нюусаар Петроградаа бусажа ерэһэн байна.

Политическэ хүтэлбэри хангахын тула В. И. Ленин түрүүтэй ЦК-гэй 7 гэшүүдһээ бүридэһэн бюро һунгагдаа бэлэй.

Зэбсэгтэ восстани хэхэ тухай ЦК-гэй шиидхэбэри дотоодын болон уласхоорондын байдалые һайса шэнжэлһэнэй үндэһөөр гаргагдаһан байгаа. Энэнь меньшевигүүдэй ба эсернүүдэй эбсэлгэтэ политикые бодото дээрэнь буруушааһан баримтануудһаа эшэ абаһан юм. Ажалшадай олониитын политическэ организацинууд, засаг түрын түлөө тэмсэлэй органууд болохо Соведүүд доторхи олонхиие Коммунистическэ партиин өөрынгөө тала тээшээ татаһан ябадал хараада абтаһан байна. Арад зоной дура хүсэлдэ эсэргүү зэбүүрхэлтэ дайе унжагайруулан нобшоруулжа байһан Сагзуурын правительствода арминихидай зэбүүрхэдэг болоһые хараада абаһан байгаа. Энэ шиидхэбэринь «Бүхы засаг түрые Соведүүдтэ үгэхэ!», «Газарые таряашадта үгэхэ!», «Үйлэдбэридэ хүдэлмэришэдэй хиналтэ тогтоохо!», «Арадуудта демократическа эб найрамдал олгохо!» гэһэн Коммунистическэ партиин уряануудай ажалша зоной дунда мэдээжэ, һайшаалтай болоһые хараадаа абаһан байна. Иимэ шиидхэбэри гаргахадаа, засаг түрын түлөө пролетариадай тэмсэлые ажалша таряашадай дэмжэхэ байһанда этигэһэн юм.

Восстани боложо шадахагүй, тиимэһээ Учредительнэ суглаае хүлеэхэ хэрэгтэй. Коммунистнууд тэндэ зүүнэй эсернүүдтэй хамта хүсэтэй оппозици, зонхилхы бүлэг болоод, манай программые бэелүүлхэ юм гэжэ Каменев, Зиновьев хэлэдэг байгаа.

Партиин ЦК-гэй октябриин 10-най үргэн заседани Каменев Зиновьев хоёрые буруушаажа, Ленинэй дурадхаһан тогтоолые баталан абаа һэн.

Восстаниие хүтэлбэрилхэ партийна центр: Я. М. Свердлов, И. В. Сталин, А. С. Бубнов, М. С. Урицкий, Ф. Э. Дзержинский гэгшэдһээ бүридүүлэгдэжэ, ЦК-гэй хаамал заседани дээрэ һунгагдаһан юм.

Каменев ба Зиновьев ЦК-гэй октябриин 10, 16-най шиидхэбэриис таһалдуулха гэжэ һэдээд бүримүһэн буруу һүрөө һэн, большевигууд восстанида бэлдэжэ байна гэһэн мэдүүлгээ «Новая жизнь» гэжэ меньшевистскэ газетэдэ тунхаглуулан, туйлай муухай урбалта хэһэн байна. Капитулянтнуудай энэ аашые зутар муухай урбалта мүн гэжэ тоолоод, тэдэниие тэрэ дары партиһаа гаргаха эрилтэ Ленин хээ бэлэй.

Партиин ЦК-гэй октябриин 10, 16-най түүхэтэ заседанинууд дээрэ гаргагдаһан шиидхэбэринүүд юун тухай гэршэлэн харуулааб гэхэдэ, партиин хамтаараа хүтэлбэрилдэг орган болохо Центральна Комитет зэбсэгтэ восстани хэхэ гэһэн Ленинэй тактическа хараа шугамые хэлбэришэгүй, сэхэ шууд бэелүүлһэн байна. Эдэ заседанинууд Ленинииие революциин гайхамшаг сэсэн мэргэн стратег мүн гэжэ харуулаа. Ленин өөрынгөө стратегическэ ба тактическа бодолые, хараа түсэбүүдые партиин дайшалхы штабаар—ЦК-гаар дамжуулан бэелүүлдэг, ЦК-гэй шиидхэбэринүүд болгожо, бүхы партиин дура хүсэлые хангадаг байгаа.

Коммунистическэ партиин Центральна Комитет восстани хэхэ тодорхой түсэб зохёоһон юм. Тэрэнь ЦК-да, партийна организацинуудта эльгээһэн бэшэгүүд соогоо, ЦК-гэй, ПК-гэй болон Сэрэгэй-Революционно Комитедэй гэшүүдтэй хөөрэлдэхэдөө Ленинэй үгэһэн гол заабаринуудые үндэһэ болгоһон байдаг.

Восстаниин зорилго, тэрээниие хэхэ газар, хэрэглэхэ хүсэн, тактическа арганууд тэрэ түсэб соо тодорхойгоор заагдаһан байдаг. Восстаниин зорилгонь: арадта харша буржуазин Сагзуурын правительствые унагааха, засаг түрые пролетариадай мэдэлдэ оруулха. Бүхы орон дотороо революциин илалта хангаха үүргэтэй Петроград—восстани хэхэ газар болохо. Восстаниин гол шухала хүсэнүүдынь: хүдэлмэришэдэй Улаан гварди, армиин ба флодой революционно частьнууд (түрүүшын ээлжээндэ Балтиин флот, түб хотын ба тэрэнэй дүтэ шадархи революционно сэрэгэй гарнизон, Финляндида байдаг революционно полкнууд) болохо. Гол хараа бодолынь: Улаан гвардиин отрядуудай, революционно матросуудай ба солдадуудай хүсөөр Петроградай газаа талаһаа, досоо тээһээ нэгэдхэмэл добтолго хэхэ гэжэ хараалагдаһан байгаа.

Зэбсэгтэ восстани хэхэ сагые тодорхойлхо гээшэ имагта шухала удхашанартай байба. Восстани хэхэ сагые зүбөөр тодорхойлһонһоо тэрэнэй амжалтань дулдыдаха байгаа. Гээгдэжэ гү, али сагһаа урид хээ һаа, диилдэн хосорхо байгаабди. Партимнай баруунай үзэл баримталагшадтай, мүн һохорлигоор урагшаа харайжа зүүнэй ааша гаргаха замда орогшодтой эрид шууд тэмсэһэн юм.

Партиин Центральна Комитет восстани хэхэ сагые Ленинэй хүтэлбэреэр тодорхойлон олохо шадабариин эрхим жэшээ харуулаа. Партиин Центральна орган—«Рабочий путь» газетые («Правда» тэрэ сагта тиигэжэ нэрлэгдэдэг байһан юм) хааха гэһэн Сагзуурын правительствын һэдэлгые, энэ контрреволюционно ябуулгада эсэргүүсэн хүн зоной ехээр дураа гутаһан ябадалые восстани хэхэ шалтаг, дохёо болгожо парти хэрэглэһэн байна.

Нюуса байраһаа, 1917 оной октябриин 24-нэй үдэшэ ЦК-гэй гэшүүдтэ эльгээһэн бэшэг соогоо Ленин иигэжэ зааһан байдаг: «Байдал яашагүй шанга болоо. Восстани хэлгын талаар хожомдоо һаа, хосорһон удхатай болохо гэжэ мүнөө хүсэд элирэнхэй.

Мүнөө хамаг юумэн хилгааһанай эрмэг дээрэ гараад, ээлжээтэ асуудалнууд элдэб зүблөөнүүдээр, съезднүүдээр (Соведүүдэйшье съезднүүдээр) шиидхэгдэхэ бэшэ, харин арадуудаар, олониитээр, зэбсэгтэ зоной тэмсэлээр лэ шиидхэгдэхэ ёһотой болоод байна...

Мүнөө засагые гартаа абаад, Соведүүдтэ эсэргүү шэглүүлхэ бэшэ, харин Соведүүдтэ зорюулан хэрэглэхэбди. Засагые абалга—восстаниин хэрэг...

Правительство хэлбэрижэ байна. Тэрээниие яабашье няза **сохихо** хэрэгтэй!

Жагсан бодолгын талаар удаараа һаа, хосорһон удхатай болохо» (Зохёолнуудай 26-дахи том, 203, 204-дэхи нюурнууд).

Ленинэй эдэ заабаринууд восстани хэхэ хэрэгтэ ЦК-гэй ажал-ябуулгын эшэ үндэһэн болоһон юм.

Восстаниин эмхидхэхы хүсэн, гол ядронь—түб хотын 50000 коммунистнуудтай парторганизаци байгаа. Энэнь өөрынгөө хойноһоо Петроградай, мүн тэрэ шадарай 25 мянга үлүүтэй улаантаниие дахуулһан юм. Петроградай гарнизоной 50 мянга шахуу солдадууд, Кронштадай тэды шэнээн морягууд буржуазин засагта эсэргүүсэн, «Илалта гү, али үхэл!» гэһэн уряатайгаар, ажалшадай засаг тогтоохын түлөө, социализмын түлөө дайлалдахаар бэлэн байгаа.

Октябриин 24-нэй үдэшэ, партиин Центральна Комитедэй шиидхэбэреэр, Ленин өөрынгөө һүүлшын нюуса байрые орхижо, восстаниин штаб—Смольнодо ерээд, тэндэһээ восстаниие хүтэлбэрилжэ үргэлжэлөө һэн.

Түб хотын тактическа гол шухала газарнуудые ээлэн абалга восстаниин илалта хангаа бэлэй.

* * *

Октябриин 25-най үглөөнэй 10 часта Сэрэгэй-Революционно Комитет «Россин гражданинуудта!» гэһэн, Ленинэй гар табилгатай түүхэтэ уряае—Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин түрүүшын документые—тусгаар листовко болгон тунхаглаһан юм.

Энэ уряа «Аврора» крейсерэй радиостанцяар дамжуулан тунхаглагдаһан юм. Тиигэжэ тэрэнэй удхань бүхы орон дотор мэдээжэ болоһон байгаа.

Октябриин 25-най (ноябриин 7-ной) үдэшын 10 час 45 минутада Петроградай Смольнодо Бүхэроссин Соведүүдэй II съезд нээгдээ һэн. Революциин гол шухала асуудал—засаг тухай асуудал съездын нээгдэхын урда тээхэнэ, Ленинэй уридшалан хараалһанай ёһоор, илалта түгэс зэбсэгтэ восстаняар шиидхэгдээ һэн.

Бүхэроссин Соведүүдэй II съезд Ленинэй элидхэлээр эб найрамдал тухай декрет гаргаа һэн. Тус съездын баталан абаһан, газар тухай ленинскэ декрет помещигүүдэй газар тушаа асуудалые революционно ёһоор шиидхэһэн, Россидахи крепостной байдалай үлэгдэлнүүдтэ үхэлтэ шанга сохилто хэһэн байна.

Бүхэроссин Соведүүдэй II съезд шэнэ түхэлэй гүрэн—Социалистическэ гүрэн тогтоогоо.

Бүхэроссин Соведүүдэй II съезд Советскэ түрүүшын правительствые—Ленин түрүүтэй Арадай Комиссарнарай Соведые эмхидхэн байгуулһан юм.

Коммунистическэ партимнай ажалшадай гол шухала хүсэл эрмэлзэлгые бэелүүлһэн, аршалан хамгаалһан туладаа, нииитын шэнэ байгуулалта тогтоохын түлөө олониитын тэмсэлые шадамар бэрхээр хүтэлбэрилһэн туладаа, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин эмхидхэлшэнь болоод, энэ хүндэтэ үүргэеэ амжалтатайгаар дүүргээ.

И. ПЕТРОВ.

СССР-эй ахадуу арадуудай бүлэ соо

Советскэ Эстони

Агуухэ Октябриин социалистическэ революци эстон арадай хуби заянда туйлай ехэ удхашанартай байна. Эстониин ажалшад Россин бүхы пролетариадтай сугтаа 1917 ондо буржуазин засаг унагаагаад, эрхэ сүлөөтэ, шэнэ социалистическэ ажабайдал зохёожо эхилһэн юм. Гэхэ зуура, эстонско буржуази баруун оронуудтахи империалистнуудай зэбсэгтэ хүсые хэрэглэжэ, энэ эрхэ сүлөөень үгы хэһэн байгаа. Эстони олон жэлээр Совет оронһоо таһалагдажа, баруун оронуудтахи капиталай колонинь шахуу болоһон байна.

Ээрхэн зонхилжо байһан буржуазинар Эстониин хүнлэ промышленностиие зорюута үгы хэжэ, оронойгоо байгаалиин баялигые хайра гамгүйгөөр үриһэн юм. Хэдэ хэдэн томо предприятинууд, тэрэ тоодо Русско-Балтийска судна бүтээлгын завод, «Азери» гэжэ цементнэ, «Двигатель», мүн бусад олохон завод үгы хэгдэһэн юм. Эдэ предприятинуудай түхеэрэлгэнүүдынь һандаргагдажа, түмэрэй орондо химда сэнгээр наймаалагдаһан байгаа. Хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин багахан предприятинууд лэ орон дотор үлөө һэн.

Олон мянган хүн хоолойгоо тэжээхэ аргагүй болоһон байгаа.

Эстон таряашадай ажабайдалынь мүн лэ һайн байгаагүй. Немецкэ барон-помещигүүдтэ олон зуун жэлдэ дарлуулһан буржуазна Эстониин ажалша таряашад кулагуудта мүн лэ хайра гамгүйгөөр дарлуулжа эхилһэн юм. Таряашад шулуутай гү, али намагтай багахан газар дээрэ таряа хаяжа, эдихэ хоолоо олгошо һэн. Олон тоото таряашад үгырэн хооһороо бэлэй. Жэл бүри 900-һаа, 1700 хүрэтэр таряашадай гэр байра газартаяа хамта наймаалагдадаг байба. 1939 ондо Эстониин бүхы газарай хахадыень шахуу кулагуудай ээлжэ байхада 100 мянга шахуу газаргүй батрагууд, гэр бараагүй хүнүүд үлэн хооһоор ажаһуужа байгаа.

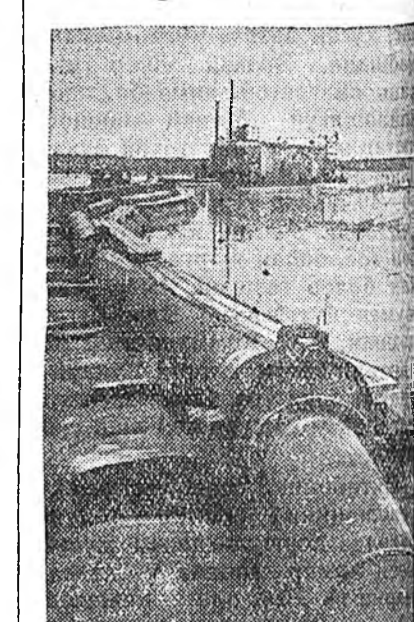
Манай республика Совет засагай жэлнүүдтэ танигдахаяа болитороо һалбаран бадараа, манай хүнүүдэй хуби заяаниинь үндэһөөрөө хубилаа. Эстонско ССР-эй гаргадаг промышленна бүхы продукциин хэмжээн 1939 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ 17 жэлэй турша соо найма дахин ехэ болоо.

Промышленность мүнөөшье түргөөр хүгжэжэ үргэлжэлһөөр. Эстониин арадай ажахын Соведэй байгуулагдаһанай һүүлээр республикын промышленностиие бүри түргөөр хүгжөөхэ шэнэ арга боломжо элирүүлэгдэбэ. Эстониин экономическа район Советскэ Союзай экономическа бусад районуудтай промышленна продукци андалдан абалсана.

Советскэ республикануудай ахадүү ёһоор туһалаагүй һаань манай хүдөө ажахышье иимэ түргөөр хүгжэжэ шадахагүй байгаа. Электричествотэй машина, техникэтэй болоһон Эстониин колхозуудтахи хүдэлмэришэн бүхэн буржуазна Эстониин үеынхидэ орходоо малай ашаг шимэ хоёр дахин ехээр үйлэдбэрилнэ. Хэдэн мянган трактор, мянга гаран комбайн, мүн бусадшье олон тоото машина, механизмууд Эстониин полинуудта хүдэлжэ, хүнэй хэхэ ажалые хүнгэлнэ.

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е һаяын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн Коммунистическэ партиин дайшалхы зорилгые шадаал һаа түргөөр шиидхэхын тулада Эстониин таряашад тэмсэжэ байна.

Республикада промышленна, хүдөө ажахын продукциин ехээр гараха бүри эстон арадай ажана байдалынь улам һайжарна, культурна хэмжээнь дээшэлнэ.

Эстонско ССР. [illegible] Прибалтийска электростанци баригдажа байна. Тэрэнэй түрүүшын ээлжээн 1959 ондо ашаглалгада оруулагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электростанциин барилга дээрэ земснаряд хүдэлжэ байна. **ТАСС-эй фотохроники.**

Миллионһоо үлүү хүн зонтой Эстонско ССР-тэ дайнай һүүлээр 64 һургуули, хүүгэдэй 172 сад, 36 интернат байшан баригдаа. Арадай гэгээрэлдэ гүрэнэй бюджедэй 20 процентнь гаргашалагдана. Энэнь буржуазна Эстониинхидо орходоо 2 дахинһаа үлүү болоно.

Советскэ Эстонидо һургуулиин наһанай үхибүүд булта һуралсана. Эстониин залуушуул дээдэ һургуулинуудта, техникумүүдтэ орожо һураха бүхы аргатай. Республикын институдуудта буржуазна Эстониинхидо орходоо 3 дахин олон студентнүүд һуралсана.

Эстониин национальна социалистическэ культура һалбаран бадаржа байна. Национальна олон тоото кадрнууд: композиторнууд, оперо, балетэй мастернууд, уранзураашад, уранзохёолшод урган гараа. Газетэ, журналнуудые абадаггүй, ном, радио, киногүй тосхонууд мүнөө Эстонидо үгы болонхой.

Эстон арад Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар, өөрынгөө хүсэндэ бата найдангяар угтахаяа байна.

А. Мюрисеп, Эстонско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Бүтэдэггүй барилганууд тухай"

«Заиграйн аймагай Дээдэ Илькын колхоздо типовой байранууд унжагай нобшоор баригдана. Эндэ мүнөө хүрэтэр барилгын бригада эмхидхэгдээгүй. Гадна, тус колхозые шефтээ абаһан Хандагатайн леспромхоз 90 тугалай типовой байра бариха аад, юушье хээгүй» гэһэн статья манай газетэдэ толилогдоһон байгаа.

Заиграйн аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Леушинэй манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. Дээрэ дурсагдаһан колхозой барилгын хүдэлмэриие түргэдхэхын ба туһаламжа үзүүлхын тула аймагай гүйсэдкомой хүдөөгэй барилгын т[illegible] һагые даагша нүхэр Кузнецов тус колхоздо эльгээгдэһэн байна. Энэ колхозые шефтээ абаһан организацинуудай хүдэлмэришэдһөө эмхидхэгдэһэн барилгын бригада хүдэлмэрилнэ.

Малай байрадаа ороторнь энэдэ 100 үнеэдэй, тугалай ба хонидой байха типовой байранууд баригдаха юм ха.

„Иволгада силос даралга удаарһаар"

Манай газетын сентябриин 14-нэй номерто иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон статья соо Иволгын аймагай колхозуудай силос даралгые удааруулжа байһан тухай хэлэгдээ һэн.

—Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд зүб байжа, заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд абтаа,—гэжэ манай редакцида Иволгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Врублевская мэдээсэбэ.

Сентябриин 20 болотор аймаг дотор 12 мянган тонно силос даралгадаад, энэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Усть-Ордын Бурят-Монгол национальна округой 20 жэлэй ой

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ, сентябриин 27. (ТАСС). Үсэгэлдэр Эрхүүгэй областиин ажалшад Усть-Ордын Бурят-Монголой национальна округой тогтоhонhоо хойшо 20 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэбэ.

Агууехэ Октябриин урда тээ бурят-монгол арад эрхэ сүлөөгүй, эрдэм hургуулигүй байhан юм.

Советскэ засагай аша туhаар бурят-монгол арадай культура болон ажахы хурдан үргэнөөр хүгжөө. Мүнөө үедэ Усть-Ордын национальна округ Эрхүүгэй область дотор тэрээл hайнаар тарян ажал эрхилдэг нютаг болонхой. hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада 00 мянган гектар шэнэ тунга газар хахалагдаа, тарилгын талмай хоёр дахин үргэдхэгдөө, ургасань 2,5 дахин дээшэлээ. Тус округ дотор 14 МТС, 2 хүдөө ажахын научно-үйлэдбэрэй станци хүдэлмэрилнэ. Энэ намарай тарян хуряалгада округ дээгүүр 00 комбайн, 1500 ашаанай автомашина хүдэлжэ байна.

Мүн тэндэхи мал ажалшье айхабтар ехэ амжалтануудтай. Жэлhээ жэлдэ эбэртэ бодо малай, хонинойн, гахайн тоо толгой олошорно, hү hаалга улам дээшэлнэ. Энэ жэлэй эхиндэ тус округой хүдөө ажахын 325 түрүүшүүл СССР-эй орден ба медальнуудаар шагнагдаа hэн. Нукутска МТС-эй комбайнер, Социалистическэ Ажалай Герой И. Рыжев, «Унгинский скотовод» колхозой hаалишан М. Жерданова, хонишод Л. Булаев, Убугунова, С. Бароева болон бусадай нэрэ түрэ олондо мэдээжэ болонхой.

Урдань уйтан, утаатай гэрэ байhан бурядууд мүнөө үнгэр hаруул байшангууд соо байдаг болоо. Тэндэхи колхозуудта малай шэнэ-шэнэ типовой байранууд, клубууд баригдана, артезианска худагууд малтагдана.

Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал колхозуудай мүнгэн олзо энэ жэлдэ 2,4 дахин, колхознигуудай ажалта үдэртэ үгтэдэг мүнгэн болон боро бодолой зүйлнүүд 1,5 дахин ехэ болоhон байна.

Агуехэ Октябриин урда тээ тус округой мүнөө оршожо байгаа газар дээрэ гансашье дунда hургуули байгаагүй. Мүнөө округ дотор 21 дунда, 41 долоон жэлэй hургуули хүдэлжэ байна. Округ доторхи бүхы hургуулинуудай тоо 300 шахуу. Багшанарай училищи, хүдөө ажахын hургуули болон хүдөө ажахын механизациин хоёр hургуули нээгдэнхэй. Хэдэн олон бурят басагад, хүбүүд Эрхүүгэй болон Ленинградай университедүүдэй дэргэдэхи бурят-монгол отделенидэ, мүн ороной бусад дээдэ hургуулинуудта hуража байдаг юм.

Округ дотор районно культурын 9 байшан, 161 клуб, колхозой 40 радиоузел, 330 мянган боти номтой 89 библиотекэ хүдэлжэ байна. 1937 ондо округой тогтоhонhоо хойшо, 20 жэлэй туршада, больницануудай тоо 4,5 дахин, дунда мэргэжэлтэй эмшэд болон врачуудай тоо 8,5 дахин олошороо. Округой центр—Усть-Орда Эрхүү хоёрой хоорондо асфальтированно харгы бии. Энэ харгыгаар ябажа, колхозой полинууд дээрэ хүдэлжэ байhан комбайн, тракторнуудай хүнхинөө дуулахадаа, hуурин ба тосхоной гэрнүүдэй сонхоор Ильичын гэрэлэй ялархые харахадаа, залуушуулай хүхюун согтойгоор дуулалдахые шагнахадаа, Агууехэ Октябриин бурят-монгол арадта асарhан эрхэ сүлөөе хаража баясахын ехээр баясахаар.

Поэт Данри Хилтухинай шүлэгүүдhээ

АРАДАЙ ДОМОГ

Нева мүрэнтөй Россин бүхы мүрэнүүд
Нэгэдэн ниилэн урдадаг юм гээл арад,
Жэлhээ жэлдэ уhаниинь улам тунгалаг,
Жэнтэй аршаантай болодог юм гээл арад.

Эртэ урдаhаа нааша манда ерэhэн
Энээхэн арадай мүнхэ домогые хадагалнам,
Хаанаш ябахадаа, хэнтэйш уулзахадаа, нангилан
Хани нүхэдтөө энэл домогоо дуулганам.

Сибирь ороноймь арюун хүүхэн Сэлэнгэ
Сэбэр hайхан долгин-гэзэгээ мэлмэлзүүлhээр,
Суута дуута Нева мүрэн тээшэ
Суранзанда татуулhандал мүнөөш эрмэлзэhээр.

Ангара мүрэн холын Нева мүрэнтэй
Анда нүхэд болонхойл Октябриин hүүлээр.
Амар мэндээ мэдэлсэн хоюулаа уринаар
Арюун hайхан зүрхэнhөө тэбэрилдэhээр.

Үдэшын тунгалаг агаарай дуулим дууран соо,
Үглөөнэй аятай hэбшээндэ—юрэдөө хэдыдэш
Хүсэтэ омог Днепрын амисхаал хододоо
Хүрэжэ ошодог юумэл даа Невагай эрьедэ.

Үбэлэй сагай болоходо, Волга эхэ
Үнжэгэн зөөлэн гараараа баяр хүргэhөөр
Нэмэргэ гэжэ нэлэнхы сагаан мүльhөөр
Нева мүрэниие хушадаг лэ хөөрхэшөөhөөр.

Элдин хабар Ленинэй хотодо ерээд,
Элбэг бэлэгээр Невагай эрьеые шэмэхэ,
Терек Доной тэрлиг түдэ хэдэрүүлээд,
Иртыш Кубаниин ирагуу дуу зэдэлгэхэ.

Уралай шэлын уhан булаг суглараад,
Ульгам хурдаар шам тээшэ тэгүүлээл.
Нева, Нева, хатан булад hэлмээрээ
Нэрьедэг бэлэйлши харатан дайсадаа, тэшхүүлээд.

Ородой мүрэн, омог долгёо мушхуулыш,
Олон голнууд аха дүү болон урданал.
Эгээл тиимэhээ гүнзэгыш гээшэш ушаргүйл.
Элбэг уhанайш, hаруултан байнаш урдамни.

КРАН ЗАЛАДАГ БАСАГАН

...гэhэ нойргүй Дади басаган
...рээр ажалдаа гарадаг зантай.
...анай кабина соохоо элихэн
...арагдана город, олон зонтой.

...ан пулаадаа үшөөл хэдэрээд,
...йла талата Сэлэнгэ сэлгеэ.
...бшэ тайгын hэбшээ нэтэрээд,
...юу аляабар дуугаа дэлгээ.

...рнай сайhаар үдэр мандаа,
...эр хадын үбэрөөр маряагаад.
...н заладаг Дади hанаандаа
...хан бодол бодоно, залуу даа.

...рон шэнги байшан гэрнүүд
...он бэшэл байhаниинь гэмшэлтэй.
... hайхаар жэрылдээд удангүй
...мжа үйлсэ hунахань лабтай.

...аган гэнтэ хүдөө нютагаа,
...а хангил уула, талаяа,
Шэбэр шугы, уhан булагаа
Шэртэн эндэhээ хараба хаяа.

Шэрэ будагай үнэр татаhан
Шэнэ hургуули гэнтэ hанагдаа...
Арбадахи класс тэндэ дүүргээд,
Ажал хэхэеэ иишэ ерээл даа.

Кранай үндэр үргэбшын тэнгhээ
Хаймадан Дади доошоо харана.
Басаган оролдожо, үнэн зүрхэнhөө
Барилга хэнэ, ордон барина.

Танил абяан доро дуулдаа,
Түрэл эхэнь басагандаа ерээ.
Эрхэ хүүхэниинь ажалдаа мундуул даа,
Эхын зүрхэн уяраа, миhэрээ.

Үргэhэ нойргүй Дади басаган
Үүрээр ажалдаа гарадаг зантай.
Кранай кабина соохоо элихэн
Харагдана город, олон зонтой.

А. ХАХАЛОВ.

Манай хани Монгол орондо

Заманай тэмдэглэл *)

Хүдөө ажахын хамжаануудшье мүн лэ газар ажал эрхилдэг байна. Теэд манай hанахада, тэдэнэй элдүүрилдэг талмайнь hөөл бага хэбэртэй. Хүдөө ажахын хамжаануудта газар ажалай ехээр хүгжөөгдөө hаань, ороной хүдөө ажахые дэбжээхэ, арад зониие hуурижаhан байдалтай болгохо хэрэгтэ энэнь ехэ удхашанартай байха байгаа гэжэ бидэнэр hананабди. Гэбэшье, хамжаануудта хүдөө ажахын машинануудай үгы байhан ушар газар ажал эрхилхэ хэрэгые хойшо татажа байhандань халагламаар. Жэшээ болгожо хэлэбэл, хүдөө ажахын хамжаануудые гансал морин-косилкын станцинууд хангадаг байна. Мүнөө дээрээ орон дотор машинно-тракторна станцинууд бии болоодүй. Машинно-тракторна станцинуудые ойрын жэлнүүдтэ байгуулха гэжэ МНР-эй правительство хараалаа. Энэнь социалистическэ замаар хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ байhаниинь ойлгосотой. Мүнөө Монголой мал ажалhаань тон бага ашаг шэмэ абтана. Дан бага hүн hаагдадаг, ноохон багаар хайшалагдадаг, гэхэтэй хамта, олон мал гарзалдаг байна. Энэ ушарай нэгэ шалтагааниинь юуб гэхэдэ, тэжээлэй база байгуулха талаар ёhотой анхарал оролдолго гаргагданагүй, малай байрануудые бариха хэрэгтэ анхарал хандуулагданагүй. Эдэ бүгэдэ дам саашаа газар ажалые саашадань хүгжөөжэ, hуурижаhан байдалтай болгохо асуудалтай холбоотой.

Монгол хадаа ерээдүй сагта хүдөө ажахыгаа айхабтар ехээр хүгжөөхэ арга боломжотой. Хонин ажал—Монголой гол баялигынь. Тиимэhээ али болохоор хүгжөөхэ юумэн тэрэл гээшэ.

6. Соёл культурын hалбаран хүгжэлтэ

Соёл культура, гэгээрэл, наука, литература болон искусствые хүгжөөхэ талаар Монголдо хэгдэhэн асари ехэ хубилалтанууд тухай сэдьхэл зүрхөө хүдэлгэнгүйгөөр хэлэжэ болоногүй. Монгол гээшэмнай олон зуун жэлэй түүхэтэй орон байха юм. Монголой түүхэдэ олон дахин гашуудалта үенүүд тохёолдоhон байна. Энэнь Чингис хаанай агууехэ походуудhаа эхилээд, хүсэтэ феодально-аристократическа гүрэн болотороо Монголой hэргэhэнhээ хойшо дайралдадаг байгаа. Хүсэтэ гүрэн болоходоо Монгол гансал Азиин бэшэ, мүн Европын оронуудые айлган hүрэдүүлжэ байhан юм. hүүлээрнь тус орон олон зуун жэлэй туршада бээ даанхай байдалаа, эрхэ сүлөөгөө алдажа, эндэнь баяд ноёд, ламанар гадаадын эзэрхэгшэдтэ алба хэн, гүрэн түрынгөө засаг барижа байhан байна.

Теэд эдэ бүгэдэ — холын түүхэ. Арадай революциин болохын урда тээ Монголдо олон мянган ламанарhаа бэшэ үзэг бэшэг мэдэхэ хүн үгы байгаа. Эдэ ламанар арад зоной хүзүүн дээрэ амидаран, тэдэниие хүшэр хүндэ байдалда оруулhан юм. Мүн Монголдо ямаршье ном судар хэблэгдэдэггүй байгаа гэжэ хэлэжэ болохогүй. Гэбэшье, энэнь арад зоной ойлгохоор бэшэ шахуу, ламанарай ном байгаа. Тэдэниие ламанар, мүн дасангуудай хубарагууд лэ хэрэглэдэг байгаа. Монгол арад айхабтар баян искусствотай байгаа. Теэд тэрээниинь ламанар, шажан мүргэлэй түлөөлэгшэд хулуужа, театральна болон зураглан харуулгын искусство шажан мүргэлэй шэнжэтэй болгогдожо, арад зониие мэхэлэн хуураха зорилгоор хэрэглэгдэдэг болоhон юм.

«Бидэндэ бусад арадуудтал адли hургуулинууд, научна эмхи зургаанууд үгы. Гүрэн түрэдэ аша туhатай научна зохёолнуудые бидэнэр өөрынгөө хэлэн дээрэ оршуулнагүйбди, тэдэниие шэнжэлэн үзэнэгүйбди, харанхы мунхаг, балар барга байдалда байнабди. Тиигэжэ олон зуун жэлнүүд бидэндэ аша үрэгүйгөөр үнгэрнэ» гэжэ Сагзуурын Бага Хурал 1921 оной ноябрьда зааhан байна.

hаял үнгэрhэн саг тухай эдэ гэмшэлтэ үгэнүүд үнэн зүбөөр хэлэгдээ гээшэ. Теэд эдэ бүгэдэ монгол арадай үнгэрhэн түүхэнь болонхой. Мүнөө монгол соёл культура, искусство, литература, арадай hуралсал болон эмнэлгын хэрэгые үргэн ехэ хэмжээгээр хүгжөөhэн орон болонхой. Монгол нүхэдтэмнай эхин, дунда, дээдэ hургуулинуудшье, научно-эмхи зургаануудшье, олон эрдэмтэй хүнүүдшье, эрдэмтэдшье бии. Монгол өөрын театрнуудтай, музейнүүдтэй, библиотекэнүүдтэй, хэблэлнүүдтэй, типографитай, киностудитай болонхой. Монголдо уранhайханай, политическэ, шэнжэлхы ухаанай өөрынь литература ехээр хэблэгдэнэ, мүн хариин литература монгол хэлэн дээрэ зүгөөргүй ехээр оршуулагдана. Монголнууд өөрынгөө хэлэн дээрэ Пушкинай, Лермонтовэй, Толстойн, Маяковскиин зохёолнуудые, дэлхэйн, ородой болон советскэ литературын классигуудай зохёолнуудые уншадаг болонхой. Тэрээнhээ гадна, газетэ, журналнууд олоор хэблэгдэдэг. hургуули hудар, научна эмхи зургаанууд манда үгы, научна зохёолнууд хэблэгдэнэгүй гэжэ мүнөө монголнууд гомодохоёо болинхой.

Мүнөө үеын искусствонь эрид ехээр хүгжөөгдөө. Энэ искусство олон зуун жэлдэ хүгжэhэн арадай искусствода үндэhэлдэг байhаниинь ойлгосотой. Хүгжэмтэ-драмын театр, дуу хатарай ансамбль, гүрэнэй симфоническа оркестр, цирк — эдэ бүгэдэ монгол арадай ехэ туйлалтань мүн. Монголой артистнууд дэлхэйн олон оронуудаар ябажа ерээ. Тиигэжэ арадайнгаа искусствые харуулжа, хододоо ехэ амжалта туйладаг байгаа. Мурдожын, Дамдинсурэнэй, Гончиксумын болон бусад композиторнуудай хүгжэмынь гансал Монголой бэшэ, харин Москвагай, Пекинэй, Варшавын, Прагын болон Европа, Азиин оронуудай бусад ниислэлнүүдэй театрнууд болон концертнэ залнуудай сценэ дээрэhээ зэдэлнэ.

Монголой эрдэмтэд, уранзохёолшод — Дамдинсурэнэй, Жавгаралай, Ринчинэй, Сэнгын, Цэвэгмидэй болон бусадай нэрэнүүд оронhоо холо гадуур мэдээжэ болонхой. Монголой эрдэмтэд советскэ эрдэмтэдтэй хамта Монголой түүхын асуудалнуудые аяар эртэ урда сагhаа эхилээд удхалан зохёогоо юм. Энэнь Монголой түүхын асуудалнуудые марксистска ёhоор шэнжэлхэ гэhэн түрүүшын hэдэлгэ мүн. Энэнь ехэшье, туhатайшье хүдэлмэри гээшэ. Тэрэшэлэн Монголой эрдэмтэд бусад олон шухала научна асуудалнуудые, тусхайлбал монгол хэлэнэй асуудалнуудые шэнжэлээ юм.

Монголдо арад зоной hураха айхабтар олон hургуулинууд бии, мүнөө орон дотор бүгэдэниитын долоон жэлэй уялгата hуралсал бэелүүлэгдэнэ. Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй hурахадань, амархадань туhалха хэрэгтэ правительство, Монголой Арадай революционно парти ехэ анхарал оролдолго гаргадаг. Хүүгэд кинотеатрнуудта, музейнүүдтэ, библиотекэнүүдтэ орохо, лагерьнуудта амарха аргатай. Залуу үетэн тухай орон дотор ямар оролдолго гаргагдадаг бэ, мүн hургуулинууд, багшанарые бэлэдхэхэ интернадууд хэр баригдажа байнаб гэжэ гэгээрэлэй министр нүхэр Жамсаран маанадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө бэлэй. Ойрын сагта бүхы городуудта, hуурин газарнуудта, үргэн уужам бүхы орон доторнь hайн интернадтай, мастерскойнуудтай, hуралсалай ажахые жэшээтэ hайнаар ябуулдагаараа шалгардаг дунда hургуулинуудай баригдаад байhыень, дунда уялгата hуралсалай бэелүүлэгдэhыень, Монголой залуу бүхы эрхэтэнэй дунда hургуулитай болодогыень Гэгээрэлэй министр нюдэндөө эли тодоор хаража байна гэжэ бидэнэр hанаа hэмди.

—Мүнөө дээрээ мүнгэн лэ эдэ бүгэдые бэелүүлхэ гэхэдэ дуталдана. Тээд удангүй эдэ бүгэдые бэелүүлхэмнай дамжаггүй,— гэжэ тэрэ хэлээ hэн.

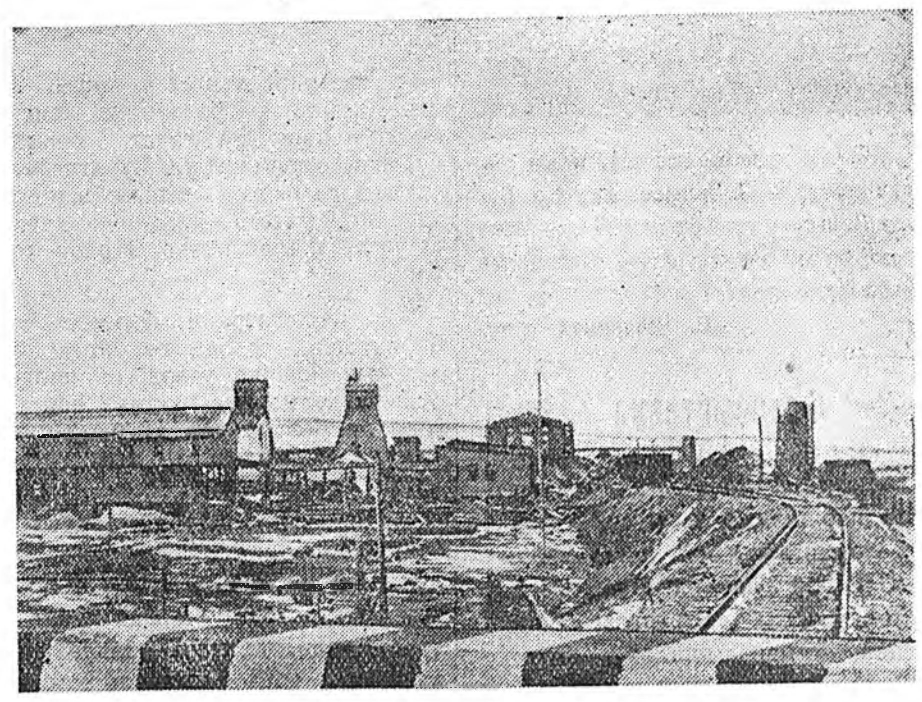
Хүн зонойнгоо үзэг бэшэгтэй болоhоной талаар Ази, Африкын оронуудай дунда Монгол түрүү hууринуудай нэгые эзэлнэ. Теэд Европын «болбосон» зарим оронуудые Монгол энэ талаар хойноо орхёо ха. Эгээл энээхэн орониис океанай саанахи гүрэнэй ажал-ябуулагшад зэрлиг орон гэжэ нэрлэдэг.

Пионерэй лагерьта, аймагуудта, суглаанууд болон митингнүүд дээрэ бидэнэр олон хүүгэдтэй уулзаабди. Тэдэнэр ехэ hонирхууша, хүндэшэ, томоотойнууд, журам заршамтай хүүгэд байха юм. Пионерскэ лагерьта хүүгэдэй уран гараар бүтээhэн гайхамшагта юумэнүүдые, «уран гар» гэжэ булангые бидэнэр хараабди, мүн революциин 36 жэлэй ойн hайндэрэй үдэр парадта ёhолон ябахыень, тэдэнэй наадан дээрэ мүрысэхыень бидэнэр хараhан байнабди. Бидэнэй үгэ хэлэhэн лэ олон суглаануудта, митингнүүдтэ хүүгэд хододоо түрүүшын зэргэнүүдтэ hуужа, бидэниие хамагhаа анхаралтайгаар шагнадаг байгаа.

Элүүрые хамгаалха талаар ехэ амжалта туйлагдаа. Ороной хүн зоной улам олошоржо байhан ушар энээн тухай эли тодоор гэршэлнэ. Илангаяа 10—15 наhа хүсөөдүй хүүгэд ехэ олон.

7. Уласхоорондын харилсаанкинь улам бэхижэнэ

Монгол үдэр бүри уласхоорондынгоо харилсаае улам бэхижүүлнэ, эб найрамдалай, дэлхэйн бүхы арадуудтай хани барисаатай байха гэhэн политика эрид шууд ябуулна.

Республикын нүүрhэнэй промышленностиин центр—Налайхада «Капитальная» гэжэ шэнэ шахта баригдажа байна.

Советскэ Союзтай, Хитадай Арадай Республикатай, Корейн Арадай-Демократическа Республикатай, Вьетнамай Демократическа Республикатай, Польшотой, Румынитай, Чехословакитай, Болгаритай, Венгритэй, Албанитай болон Германска Демократическа Республикатай, Индитэй, Индонезитэй, Бирмэтэй Монгол мүнөө дипломатическа талаар харилсаатай болонхой, гадна эдэ оронуудай заримантайнь худалдаа наймаа хэнэ.

Хэдэн оронуудай правительственна делегацинууд, гүрэнүүдэй болон правительствонуудай толгойлогшонор, тэрэшэлэн ниитын организацинуудай түлөөлэгшэнэр, ниитын-политическэ ажал-ябуулагшад hүүлэй жэлнүүдтэ Монгол ошожо ерээ.

Монгол уласхоорондын талаар эдэбхитэй ажал-ябуулга эрхилнэ. Гэбэшье, Монголдо дурагүй зарим оронуудhаа боложо, Монголой Арадай Республикын мүнөө болотор Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида абтаагүй байhаниинь гэмшэлтэй. Эб найрамдалда дуратай дэлхэйн оронуудтай нэгэ зэргэдэ Монголой байха хуулита эрхэнь иигэжэ хаhагдажа байна.

Гэбэшье, хэзээ нэгэтэ Монголой Арадай Республика энэ эрхэеэ эдлэхэ, Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида абтаха бэзэ гэжэ найдахаар. Энэ эрхэеэ эдлэхын түлөө монгол арад тэмсэнэ, тиигээдшье бээ даанхай, эрхэ сүлөөтэ, тусгаар гүрэнтэй Монголой Арадай Республикые бүхы дэлхэйн эб найрамдалые хүсэгшэ арадууд дэмжэнэ.

8. Таhаршагүй хани барисаан

Монголой Арадай Республикын парламент, правительствонь болон Монголой арад зон советскэ парламентска делегаци тушаа айхабтар ехэ анхарал оролдолго гаргадаг байгаа гэжэ hүүл даруулан хэлэхэ дуран хүрэнэ. Совет арадта монгол арадай үнэн зүрхэнhөө, аргагүй ехээр инаглан дурладаг байhан тухайнь энэ анхарал оролдолго харуулна. Теэд манай совет арад монгол арадайнгаа эгээл үнэн сэхэ, эгээл найдамтай нүхэрынь гээшэ даа.

Тон хүндэтэй айлшад, тон хайратай, тон дүтын нүхэд гэжэ бидэниие хаа хаанагүй hайханаар угтадаг байгаа, предприятинуудташье hаань, аяар холын хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэшье hаань үгэ хэлэhэн ороной хүтэлбэрилэгшэд болон эгээлэй хүнүүд Советскэ Союзай, бүхы совет арадай Монголой тогтоhон сагhаа хойшо hайхан сэдьхэлээр туhаламжа, дэмжэлтэ үзүүлдэг байhан дээрэhээнь лэ ажахыгаа, соёл болбосоролоо хүгжөөхэ хэрэгтээ иимэ ехэ амжалта туйлаабди гэжэ хэлэдэг байгаа. МНР СССР хоёрой правительственно-партийна делегацинуудай хоорондо болоhон хэлсээнэй үрэ дүн тухай арад зон hайн мэдэдэг байна. Мүн СССР МНР хоёрой правительствонуудай хэлсээнэй ёhоор, ойрын жэлнүүдтэ Советскэ Союзай зүгhөө ямар туhаламжа үзүүлэгдэхэб гэжэ тэдэнэр мэдэнэ. Оронойнь аюулта хэсүү байдалда ороод байхадань, совет арад, Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Монголой Арадай Республикын эрхэ сүлөөтэй, бээ даанхай байдалтай болоходонь, хожомынь бээ даанхай энэ байдалаа Халхын Голой шадар хамгаалхадань туhалаа hэн гэжэ монголнууд сэдьхэл зүрхэндөө хэтэ мүнхэдөө хадагалжа ябадаг.

Ямаршье сагта хаанашье ерээ hаамнай илгадгүй—предприятинуудай, госхозой болон хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй хүнүүд хүүгэдтээ хамта бидэниие угтадаг байгаа. Совет арадай түлөөлэгшэд байhан манай делегациие Монголой бүхы зон үнэн зүрхэнhөөл хүндэлдэг байгаа. Советскэ Союз тухай, Коммунистическэ парти, манай арад тухай үбгэн залуугүй хүнүүдэй, хүдэлмэришэдэй айхабтар дуратайгаар, баяр баясхалантайгаар хэлэхыень бидэнэр нэгэнтэ бэшэ дуулаhан байнабди. Мүн советскэ арадтаял хамта, тэрэнэй hайн сэдьхэлэй туhаламжаар лэ манай Эхэ орон саашадаа hалбаран хүгжэхэ, манай арад баян тэниглэн байдалтай болохо гэжэ тэдэнэр хэлэдэг байгаа. Бүхы плакадуудта, уряа лозунгнуудта, монгол нүхэдэй хэлэhэн амаршалгын үгэнүүд соо «Эб найрамдал», «Хани барисаан», «Ахадүүгэй хани барисаан болон нэгэдэл» гэhэн үгэнүүд ходо дайралдадаг байhан юм. Монгол арад дайн болоhой гэжэ hананагүй, харин Эхэ оронойнгоо экономикые, соёл культурые, литература болон искусствые бүри ехээр хүгжөөн hалбаруулхын түлөө, бүри баян дэлгэр байдалтай болохын түлөө шэн габьяатайгаар ажаллана.

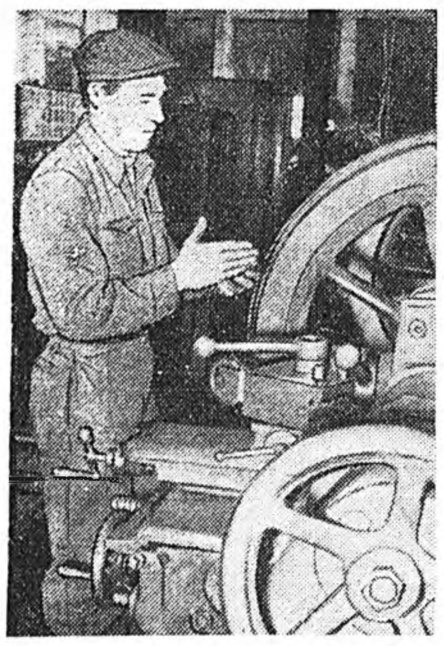
СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Монголдо айлшалhан ушар МНР СССР хоёрой, монгол совет арадуудай хани барисаае, үгээ хүсэд ойлголсолгые саашадаа улам бэхижүүлэн хүгжөөхэдэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэдэ ехэ туhа хүргэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: олзоборилгын кооперациин 9-дэхи артелиин уран гоёор hиилэдэг цех соо.

* Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын сентябриин 27, 28-най номернуудта.

Манай республикын һонин

ПВЗ-гэй паровозо-колёсно цехын түрүү токарь В. С. Степанец ажалдаа. Нүхэр Степанец үдэр бүриингөө даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, заводойнгоо һайшаалда хүртэдэг юм.

П. Чебунинай фото.

Һайндэрые шэнэ клуб соогоо үнгэргэхэмнай

Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ (Улан) колхозой правлени, партийна организаци шэнэ клубаа бүгэдэарадай һайндэр— Ноябриин долоон болотор барижа дүүргэхын тула 4 хүнһөө бүридэһэн дархашуулай тусхай бүлэг эмхидхээ һэн. Тэрэнь сентябриин нэгэнһээ хойшо клубай барилгада хам оронхой.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн баярай суглаае шэнэ клубтаа хэхын тула, ноябриин нэгэн болотор тэрэнэй барилгыень дүүргэхэ зорилго барилгашадай урда табигдаһан байна.

— Энэмнай хүнгэхэн хэрэг бэшэ. Клубай оёор табиха, сценэ, библиотекэнүүдэй таһаг, сонхын, үүдэнэй холоодонууд һуулгагдаха, сонхын рама гэхэ мэтэһээ эхилээд, хэхэ юумэ олон,—гэжэ эдэ дархашуулые даадаг нүхэр Зурлов хөөрэнэ.

Хэхэ хүдэлмэриин ехэшье һаа, барилгашад өөһэдынгөө арга боломжые бодожо үзөөд, барилгын бүхы хүдэлмэрие шадаал һаа богонихон болзор соо дүүргэхын тула унаһан малгайгаа абангүйгөөр ажаллажа байнхай.

— Бидэнэр клубай барилгые саашадань үргэлжэлүүлхэдээ, хүдэлмэреэ октябриин нэгэн болотор сүм дүүргэхэбди гэһэн уялгаяа үгөө һэмди. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула эртэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшын харанхы болотор ажалланабди,—гэжэ барилгашадай нэгэн, Санжа Сангадиев хөөрэнэ.

Нүхэр Сангадиев—багаһаа хойшо модошо дарханай мэргэжэлдэ һураһан, ажалай баян дүй дүршэлтэй болоһон хүн. Тэрэнэй хэжэ байдаг ажалыень харахада, гарнуудынь абьяастайгаар хүдэлдэг юм,—гээд нүхэдынь магтана.

Нээрээшье, эдэнэрэй хэжэ байһан ажалыень харахада, эбтэй эетэйгээр ажалладаг байна. Эдэнэрэй гурбандань «Республикын эрхим барилгашан» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдонхой. Нүхэр Маланов һаяшагай барилгашан боложо ажаллабашье, үдэр бүриингөө даабарие хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнэ. Нүгөөдэ гурбаниинь тус тустаа дүрбэн үдэрэй даабарие үдэрэй туршада хэдэг болонхой.

— Абаһан уялгаяа болзор соонь дүүргэхын тула, эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байгдана. Теэд, колхозой правлениин зүгһөө манай хүдэлмэридэ һаналаа багаар табина. Барилгын модоор таһалдуулхаяа һанана. Модо зөөхэдөөшье, һанаанда хүрэхөөр юумэ асарнагүй. Тиибэ-яабашье һаань, хэлэһэндээ хүрэхэл байхабди,—гэжэ нүхэр Зурлов хөөрэнэ.

Иигэжэ Уланай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой дархашуул клубайнгаа барилгые һаяар дүүргэжэ, Октябриин һайндэрые шэнэ клуб соогоо үнгэргэхын тула эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллажа байнад.

Т. Бадмаев.

Ахын аймагай барилгашадай бригадын бригадир Донид Гомбоев. Нүхэр Гомбоев үдэр бүриингөө даабарине 120 гаран процент һайн шанартайгаар дүүргэдэг юм.

П. Жужаевай фото.

Фотовыставкэ

Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулжа, Улан-Удын хизаар ороноо шэнжэлхэ музей хэдэн фотовыставкэ эмхидхэбэ. КПСС-эй Улан-Удын горкомой политическэ гэгээрэлэй байшан, түмэрзамшадай клуб, А. М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ соо фотовыставкэнүүд нээгдээ. Тэрэшэлэн хүдөө нютагуудаар ябуулагдаха нүүдэл выставкэ эмхидхэгдэбэ.

Совет засагай түлөө Бурят-Монголой ажалшадай хэһэн тэмсэлые, мүн революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадагшадые тус выставкэнүүд харуулна.

М. Петухова.

Даабаряа 200 процент дүүргэнэ

Улан-Удэ станциин зургаадахи вагонно участогай хүдэлмэришэд Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолтой танилсахадаа жэлэйнгээ түсэбые декабриин 21-дэ дүүргэхэ, тиихэдэ түсэбһөө гадуур 20 вагон заһабарилха уялга абаһан байгаа. Вагон заһабарилагшад абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байна. Жэшээнь, жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 100 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдөө, 8 һарын туршада 24 вагон түсэбһөө гадуур заһабарилагдаа.

Энэ амжалта яагаад туйлагдааб гэхэдэ, нэн түрүүн үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ, олон шэнэ дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ. Гадна, участогай хүдэлмэришэд өөһэдынгөө дурадхалнуудые ажалдаа түргэн нэбтэрүүлдэг заншалтай. Иимэ нэгэ дурадхалай ашаар вагонно депогой механическа цехтэ 2 токарна станок табигдаа. Энээнэй ашаар мүнөө ямаршье түмэр, булад түргэн аргаар тайргадажа, хэрэгтэй зүйлнүүд болгогдоно. Дурадхалнуудые депогой хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд оруулһан байха юм.

Тэрэшэлэн түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэнэ. Заһабарилагдаһан вагонуудай шанарые шалгагша нүхэр Сауликов автоматическа тормозуудые түргэн аргаар мүлидэг болоһон байна. Нүхэр Сауликовай энэ дүршэлые хүдэлмэришэдтэ дамжуулхын зорилгоор дүй дүршэлөө андалдалгын һургуули нээгдэһэн байна. Дүй дүршэл тухайгаа нүхэр Сауликов нүхэдтөө хөөрэжэ, харуулжа үгэһэн байгаа. Мүнөө тэрэнэй нүхэд автоматическа тормозуудые хэхэдээ ажалдаа һайн амжалта туйладаг боложо, голодоһо гаргалгаяа 70 процентээр доошолуулаа.

Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан нүхэд Николаев, Маркушин, Мерцалов, Санин болон бусад үдэр бүриингөө даабарие 200 гаран процент дүүргэнэ.

М. Васильев.

1500 гектар хахалагдаа

Зэдын аймагай Цагаан-Усанай МТС-эй тракторист Д-Н. Жалсараев хабарай тарилгада ороходоо 1200 гектар газар (зөөлэн хахалалгаар) элдүүрилхэ уялга абаһан юм.

Мүнөө нүхэр Жалсараев хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, 1500 гектар газар элдүүрилээд байна. Мүн энээнһээ гадна силос хуряадаг комбайн шэрээ. Тиихэдээшье, нүхэр Жалсараев комбайнертайгаа хамта абаһан уялгаяа дүүргэһэн байха юм.

Д. Доржиев.

Һурагшадай туһаламжа

«Коммунизм» колхозой (Мухаршэбэр) центральна тоог дээрэ ажалладаг таряа сэбэрлэлгын машинануудай нээрээн үдэр, һүнишье замханагүй.

Колхозой таряа сэбэрлэлгэдэ Мухаршэбэрэй дунда һургуулиин һурагшад горьтойхон туһаламжа үзүүлнэ. Эдэнэрэй ашаар үдэр бүри 250 центнер таряан гүрэнэй амбаарта тушаагдана.

М. Николаев.

Үдэртөө 25—30 гектар

Хэжэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ ажалладаг комбайнернууд Павел Гладких, Сергей Рекунов эрхим ажалаараа шалгарна. Эдэнэр үдэшын харанхы болотор ажаллаха зуураа, 25—30 гектарай таряа хадажа, үдэрэйнгөө даабарие үлүүлэн дүүргэнэ.

Б. Халзанов.

Артистын концерт

Ториин аймагай Культурын байшан соо оперо ба баледэй театрын залуу дуушадтай хамта мэдээжэ солист Владимир Монкетов концерт харуулаа. Хэдэн жэлэй урда Владимир Монкетов эндэхи Культурын байшангай уранһайханай самодеятельностьдэ хабаадалсадаг байһан юм. Тэрэнэй концерт ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө.

Һүүлээрнь «Адуушанай дуун» гэжэ кинофильмдэ хабаадалсаһан тухайгаа артист сугларагшадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

С. Табдаев.

Хүгжэмшэдэй конференци болохонь

Бурят-Монголой композиторнууд хүгжэмшэдэй конференцидэ эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна. Энэ конференци байгша оной декабрь һарада Казань городто болохо юм. Тэндэ РСФСР-эй зарим автономно республикануудай композиторнууд сугларжа, уран бэлигэйнгээ дүршэлые абалсаха, холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ зэргэтэй. Тус конференцидэ Хитад, Монгол, Корей, Вьетнам оронуудай хүгжэмшэд уригданхай.

Энээндэ хүгжэмэй пентатонно зонодо ородог автономно республиканууд хабаадалсахань. Эдэ республикануудай арадай, профессиональна (зохёогдомол) хүгжэмынь пентатоникые (табан абяае) үндэһэ болгон дууладаг юм. Европын арадуудые абажа харабал, тэдэнэй хүгжэмынь долоон абяанһаа бүридэдэг байна. Пентатонно зонодо манай гүрэнэй зарим союзна болон автономно республикануудһаа гадна, Хитад, Монгол, Корей, Вьетнам ба Зүүн зүгэй бусадшье оронууд оролсоно.

Зүгөөр, манай эндэхи, мүн хариин гүрэнүүдэй композиторнууд пентатоника тээшые элдэб янзаар, ондо ондоогоор хүгжэмдөө хэрэглэдэг. Тиимэһээ, композиторнууд дүршэл шадабаряа мэдэлсэн, арга боломжоёо үргэдхэжэ, үндэһэ яһанайнгаа соёл культурые улам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ болоно.

Бурят-Монголой композиторнууд хэдэн жэлэй туршада бэшэһэн горьтойхон зохёолнуудаа энэ конференци дээрэ харуулха байна. Тэдэнэй дунда Д. Аюшеевэй зохёоһон «Колхоздохи хабар» (симфоническа сюита), «Бурят-Монгол» (магтаалай хүгжэм), Ж. Батуевай—«Колхозой сюита», Б. Ямпиловай —«Сэсэглэжэ байһан нютаг» (симфоническа сюита), «Эпическэ поэма», тэрэшэлэн Ж. Батуевай, Б. Майзелиин «Инаг дуранай түлөө» (баледэй зарим хэһэгүүд) оролсохо. Мүн камерно-инструментальна, вокальна зохёолнууд харуулагдаха юм.

Москвада үнгэргэгдэхэ бурят-монгол искусствын декадада манай республикын композиторнуудай бэлэдхэхэ хэрэгтэнь хүгжэмшэдэй энэ конференци ехэ туһатай байха болоно.

Н. Угрюмов.

Түрүү комбайнер

Таряагаа богонихон болзор соо амяарлан хуряажа абахые дурадхан хандаһан республикын суута комбайнер Иннокентий Жарниковай уряае Яруунын аймагай мяхаһүнэй совхозой хоёрдохи фермын механизаторнууд һайшаан дэмжээд, мүрысөө дэлгэрүүлээ һэн.

Тус фермын поли дээрэ хүдэлдэг залуу комбайнер Найдан Эрдынеев 400 гектар таряа хуряаха уялга абаһан байгаа. Мүнөө 400 гаран гектарай таряа хуряагаад, үшөө 100 гаран гектар таряа лафетнэ жаткаар хаданхай. Нүхэр Н. Эрдынеев сабшаһан таряае «С—6» комбайнаар суглуулха зуураа, үдэр бүриингөө даабарие 200—250 процент дүүргэнэ.

Тиигэжэ таряа хуряалгын эхилхэһээ хойшо комбайнернуудай дунда түрүү һуури эзэлэн, совхозой дирекциин, парторганизациин дамжуулгын Улаан туг барижа ябадаг.

Н. Жамбалов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ой соо эмхидхэгдэһэн санаторно һургуулиин байшан.

В. Хомутниковай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Венгриин правительственна ба Чехословакиин парламентска делегацинууд Пекин ерэбэ

ПЕКИН, сентябриин 27. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Венгриин Хүдэлмэришэн-Таряашанай Революционно правительствын түрүүлэгшэ Янош Кадарай толгойлһон Венгриин правительственна делегаци, мүн Чехословакиин Национальна суглаанай түрүүлэгшэ З. Фирлингерэй толгойлһон Чехословакиин парламентска де[легаци] мүнөөдэр Пекин ерэбэ.

Аэродром дээрэ Арадай түлөө[лэгшэдэй] Бүхэхитадай суглаанай [байнга] үргэлжын комитедэй түрүү[лэгшэ] Лю Шао-ци, КНР-эй Гүрэнэй со[ведэй] премьер Чжоу Энь-лай, мүн [тэ]рэшэлэн Пекинэй олон мянган [хүн] делегацие угтаа.

Франциин компартиин политбюрогой мэдүүлгэ

ПАРИЖ, сентябриин 27. (ТАСС). «Франс Нувель», «Авангард» гэжэ еженедельнигүүдые французска засагаархидай хуряажа абаһан тушаа мүнөөдэр «Юманите» газетэдэ Франциин Коммунистическэ партиин политбюрогой мэдүүлгэ толилогдоо. Мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Сүлөөтэ хэблэлдэ гараа хүргэһэн энэ шэнэ аашые Франциин Коммунистическэ партиин поли[тбю]ро эрид буруушаана, энээндэ эс[эргүү]гүүгээр өөһэдынгөө буруушаал [ме]дүүлхыень бүхы демократуу[дые] уряална. Иимэ аашануу[дай] хүдэлмэришэн ангиин зүгһөө, го[ро]дой ба хүдөөгэй ажалшадай, де[мо]крадууд болон патриодуудай зүг[һөө] эрид хатуу харюу үгэхые эринэ»

Нарсингхгарх городой муниципальна соведтэ хэгдэһэн һунгалтада коммунистнууд амжалта туйлаба

ДЕЛИ, сентябриин 26. (ТАСС). Нарсингхгарх городой муниципальна соведтэ болоһон һунгалтада 12 һууриин 8-ыень Индиин компар[тии] абаа гэжэ «Фри Пресс Джорн[ал]» газетэ мэдээсэнэ.

„Баруун оронуудтай эбтэйгээр мүрысэхэ эдэбхи хэшээлээ СССР улам бадаруулжа байна"

СТОКГОЛЬМ, сентябриин 26. (ТАСС). «СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ удаан болзорой түсэб зохёохо тухай» мэдээсэлые Стокгольмын үглөөнэй газетэнүүд бултадаа толилбо. Элдэб түхэлэй түүхэй эд, мүн энергиин түлишын ехэ хэбтэшэнүүдэй олдоһон дээрэһээ, тэрэшэлэн арадай ажахые шэнэ гуримаар хүтэлбэрилдэг болоһон дээрэһээ иимэ шиидхэбэри абтаба гэжэ газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

«Баруун оронуудтай эбтэй эе[тэй]гээр мүрысэхэ эдэбхи хэшээлээ [Со]ветскэ Союз улам бадаруу[лжа] байна» гэжэ «Ню Даг» газетэ с[та]тьягай гаршагта бэшэнэ. Совет[скэ] Союзай Коммунистическэ парт[иин] болон правительствын шиидхэ[бэ]риин ёһоор, промышленность, [хү]дөө ажахые бүри ехээр хүгжөө[хэ], арад зоной ажабайдалые һайж[а]руулха хараатай удаан болзор[ой] түсэб зохёогдохонь гэжэ газ[етэ] заана.

АЛЖИРТАХИ БАЙДАЛ

ПАРИЖ, сентябриин 26. (ТАСС). Алжирта бодото дайн болоногүй, харин тэндэ бага сагын тулалдаанууд болоно гэжэ Франциин засагаархид хуулита газарһаа мэдээсэнэд. Теэд энэ баталамжын буруу байһыень баримтанууд элирүүлнэ.

Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Франциин командовани Эль-Ми[лиа] гэжэ нютагһаа зүүн баруун т[ээ] ехэ добтолго хээ. Энэ добтолго [хэ]дэн үдэрэй туршада үргэлжэл[ээ]. Тэрээндэнь Америкэдэ бүтээгдэ[һэн] хоёр мотортой бомбардировщигу[уд], тэрэшэлэн штурмовигууд бол[он] истребительнүүд хабаадаа.

Пакистанай полици хүдэлмэришэдэй жагсаалые зэрлиг муухайгаар дараба

КАРАЧИ, сентябриин 26. (ТАСС). «Таймс оф Карачи» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Равалпиндиин шадар оршодог сэрэгэй заводто һаяхан полици болон жагсаал хэһэн хүдэлмэришэдэй хоорондо тулалдаан болоо. Полици томо мунсануудаар хүдэлмэришэдые сохиһон, мүн жагсаал хэһэн 5 мянган хүдэлмэришэд руу буудажа эхилһэн байна. Энэ үедэ 6 хүд[эл]мэришэн алуулаа, олон хүн ш[ар]таа.

Заводой профсоюзна ажал[ыа]лагшадые тушааһыень буруушаа[жа], тэрэшэлэн хүдэлмэришэдэй эрил[тэ] хангахаяа захиргаанай арса[һан] дээрэһээнь хүдэлмэришэд жагса[ал] хэһэн байгаа гэжэ газетэ бэшэ[нэ].

Америкын сэрэгэй дүрбэн самолёт хосорбо

ПАРИЖ, сентябриин 26. (ТАСС). Атлантиин далайн хойто хубида НАТО-гэй сэрэгэй һургуули хэжэ байха үедэ Америкын сэрэгэй дүрбэн самолёт агаарта мүргэлд[өөд] далай руу бутаран унаа [гэ]жэ Франс Пресс агентство мэдээс[энэ]. 10 хүн хосороо.

Италида вируснэ грипп үбшэн дэлгэрбэ

РИМ, сентябриин 27. (ТАСС). Вируснэ грипп үбшэн бүхы Итали дотор таража үргэлжэлһөөр. Вируснэ грипп үбшөөр 300 мянган хү[н] дөө гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Советскэ футболистнууд Румынида

БУХАРЕСТ, сентябриин 27. (ТАСС). Румынида айлшалжа байһан «Шахтер» (Сталино) гэжэ советскэ футбольно команда Румыниин хоёрдохи суглуулагдамал командатай наадаа. Румыниин футболистнууд 7:2 гэһэн тоотойгоор ш[ү]һэн байна.

Үсэгэлдэр советскэ футболистну[уд] Петрошань гэжэ нүүрһэнэй цен[тр]«Энерджия» гэжэ эндэхи команд[а]тай наадаад, 4:0 гэһэн тоотойг[оор] илаба.

Московско „Спартагай" футболистнууд Турци оробо

Сентябриин 27-до столицын «Спартагай» футбольно команда Москваһаа Турци ниидэн ошобо. Спартагайхид тэндэ турецкэ спортсмен[уд]тэй нүхэрэй ёһоной матчнуудые гэргэхэ юм. (ТАСС).

Эрэлхэг зүрхэтэй хүбүүн

Хитадай Арадай Республикын Чжецзян провинциин Тайшунь уездын Юйси волостиин Цзюцзян гэһэн тосхондо Цао Чуань-гао гэжэ 8 наһатай бишыхан хүбүүн үдэһөө хойшо мал адуулжа ябабаха. Гэнтэ хаанаһаашьеб эреэн гүрөөһэнэй хүбүүн тэрээндэ гүйжэ ерэбэ. Цао Чуань-гао бахардангүйгөөр, гартаа модо абаад, арьяатантай тэмсэжэ ороһон байгаа.

30 минутын туршада тэдэ хоёрой хоорондо шанга тулалдаан болобо. Хүбүүнэй эсээд, шадалаа барагдажа байха үедэ дүтэхэнэ эдеэлжэ ябаһан буха гүйжэ ерээд, эреэн гүрөөһэнэй х[у]бүүе мүргэжэрхё[бо]. Арьяатан ехээр ү[х]дэһэндөө һүүлээ хаи[ш]аад гүйжэ арил[ба]шоо.

Цао Чуань-гао[ын] эрэлхэг зүрхэтэй байһандань таря[а]шад ехээр магтаба.

«Дружба» газетын сентябриин 21-нэй номерһоо абтаба.

Редактор Д. ЛОБСАНОВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни сельского хозяйства — 47-59. пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — —24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0573. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 11